

ACTA

ÉLETFOGYTIG TARTÓ VITA? – TENNIVALÓK EGY
STRASBOURGI DÖNTÉS KAPCSÁN

BÉKÉS Ádám
egyetemi adjunktus (PPKE JÁK)

1. Témafelvetés

A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés intézménye a bevezetése óta kriminológusok, büntetőjogászok között többször vitát generált; többnyire annak újragondolását javasolva. A tényleges életfogytiglani szabadságvesztés (TÉSZ) felülvizsgálata 2014 áprilisában került reflektorfénybe, amikor a Szegedi Ítéltábla a P. Attila és társai ellen emberölés és más bűncselekmények miatt indított büntetőügyben az Alkotmánybírósághoz fordult, felfüggesztve a másodfokú eljárást,¹ majd májusban ismét, amikor Magyar László ügyében az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) Magyarországot elmarasztalta az Emberi Jogok Európai Egyezménye (EJEE) 3. cikkének² megsértése miatt.³ Utóbbira a politika azonnal reagált és igyekezett kiszorgálni a társadalomnak a szigorú büntetés iránti igényét, leszögezve, hogy a TÉSZ intézményét fenn kell tartani. Valójában a TÉSZ létjogosultsága árnyaltabb kérdés és a Magyarországot marasztaló strasbourgi döntés nem is kívánja meg hazánktól az életfogytig tartó szabadságvesztés teljes elvetését, csupán a ténylegesség élethosszig tartó végrehajtásban való megkérdőjelezhetetlen és bírói felülvizsgálatot kizáró megnyilvánulását sérelmezi. Ahhoz, hogy büntetési rendszerünk csúcán lévő szankcióról valós képet

¹ P. Attila I. r. vádlott vezető védője indítványozta az eljárás felfüggesztését a Be. 266. § (1) bekezdés b) pontjában írt okból, mert álláspontja szerint az 1978. évi IV. törvény (Btk.) 47/A. § (1) bekezdés 2. fordulata, illetve a 2012. évi C. törvény 42. § 2. fordulata nemzetközi szerződésbe (az Emberi Jogok Európai Egyezménye 3. cikke) ütközik. Álláspontját arra alapozta, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága a Vinter és társai v. Egyesült Királyság ügyben kimondta, hogy az olyan életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása, amelynek esetében nincs lehetőség a feltételes szabadságra bocsátásra, az Egyezmény 3. cikkébe ütközik. A Szegedi Ítéltábla az indítványnak helyt adott és az Alkotmánybírósághoz fordult.

² EJEE 3. cikk: Senkit sem lehet kínzásnak, vagy embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni.

³ 73593/10, 2014. május 20.

alkossunk és eldöntsük a jogszabályváltozás vagy megtartás kérdését, vizsgálni kell más európai országok megoldásait, illetve az EJEB e témában kialakított gyakorlatát.

Nagy Ferenc a Börtönügyi Szemlében megjelent tanulmányában összehasonlító elemzést végzett annak kimutatása érdekében, hogy az európai országokban az életfogytig tartó szabadságvesztés törvényi szabályozása milyen hasonlóságokat és eltéréseket mutat.⁴ A tanulmányban két csoportra osztja a vizsgált megoldásokat: az első csoportba tartoznak azok az államok, amelyek az életfogytig tartó szabadságvesztést, mint határozatlan idejű szankciót nem ismerik, a szabadságvesztés kizárólag határozott idejű lehet. E csoportba tartoznak például Portugália, Spanyolország, Norvégia, Szerbia, valamint Horvátország. Nagy második csoportként határozta meg azon országok szabályozását, ahol az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetésként vagy intézkedésként jelenik meg, a büntetésből való feltételes szabadulás lehetősége azonban differenciált. A tényleges életfogytiglan tekintetében a magyarországi szabályozás nem volt idegen Ausztriától vagy Svájctól, azonban az utóbbi időben több olyan döntés is született az EJEB előtt – marasztalva az Egyesült Királyságot és Magyarországot –, amely a tényleges életfogytig tartó végrehajtást korlátok közé szorítja, elvárva az előre kiszámítható felülvizsgálat lehetőségét.⁵

Véleményem szerint jelenleg négy olyan ítélet van, amelynek konklúziója szükségszerűen el fog vezetni a büntető törvénykönyv revíziójához ezen intézmény tekintetében. A négy ítélet: Kafkaris Ciprus elleni ügye,⁶ Vinter és mások Egyesült Királyság elleni ügye,⁷ magyar vonatkozásban pedig Törköly Tibor Magyarország elleni ügye,⁸ valamint Magyar László Magyarország elleni ügye.⁹ A hivatkozott döntések egyértelműen kijelölik az EJEE 3. cikkének értelmezését az életfogytig tartó szabadságvesztéssel kapcsolatban, kidolgozva a még elfogadható nemzeti szabályozási kereteket.

A halálbüntetésnek az Alkotmánybíróság általi hatályon kívül helyezését követően az életfogytig tartó szabadságvesztés lett a súlyosabb szankció. A TÉSZ 1998. évi LXXXVII. törvény általi 1999. március 1-jei hatállyal való bevezetése – egészen pontosan a feltételes szabadságra bocsátás kizárásának lehetőségével – egyfajta hiánypótló intézkedés volt a jogalkotó részéről, hogy a társadalmat képes legyen megvédeni azoktól az elkövetőktől, akik olyan súlyos, a társadalmi normákkal a végletekig szembe helyezkedő magatartást tanúsítottak, hogy a társadalomba való visszavezetésük lényegében reménytelen. Részlet a módosítás indokolásából:

„[133] A törvény a jelenleg hatályos rendelkezést abból a megfontolásból módosítja, hogy az 1993. évi XVII. törvénnyel bevezetett szabályozás, amely arra épül, hogy

⁴ NAGY Ferenc: Gondolatok a hosszú tartamú szabadságvesztésről és az Európai börtönnépességről. *Börtönügyi Szemle*, 2013/1. 1–16.

⁵ TÓTH Mihály: Életfogytig tartó szabadságvesztés és a remény joga újabb emberi jogi döntésekben. *Jogtudományi Közlöny*, 2012. 6. szám, 268-272.

⁶ 21906/04, 2008. február 12.

⁷ 66069/09, 130/10, 3896/10, 2013. július 9.

⁸ 4413/06, 2011. április 5.

⁹ 73593/10, 2014. május 20.

az elkövető bűncselekményét elbíráló bíróság állapítja meg a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját, alapvetően helyes szemléletet tükröz, azonban a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi idejének tizenöt évben történő megállapítása az e szankciótól elvárt hatás bizonyos mértékű enyhülését eredményezte a korábbi szabályozáshoz képest, amikor húsz év előtt a feltételes szabadságra bocsátásról nem lehetett szó. A törvény ezért – az 1993-ban bevezetett és 1997-ben kiegészített – rendelkezést akként módosítja, hogy a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját az 1993. évi módosítás előtt hatályban volt rendelkezéshez hasonlóan húsz évben állapítja meg, ugyanakkor arra is lehetőséget kíván biztosítani a bűncselekményt elbíráló bíróságnak, hogy – elsősorban az elkövetés jellege, a cselekmény tárgyi súlya alapján – a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét ítéletében kizárja. Abban az esetben azonban, ha a bíróság az életfogytig tartó szabadságvesztést olyan bűncselekmény miatt szabta ki, amelynek büntethetősége nem évül el, a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontja 30 év lesz.”

Tudomásul kell vennünk, hogy a politika számára a TÉSZ mint szankció mindig filozófiai és társadalometikai kérdés lesz¹⁰ azzal megnehezítve, hogy a politikus mindig feltételezi a társadalomnak a szigorú, elrettentő büntetés iránti igényét. E tényező motiválja időről időre a halálbüntetés kérdésének a felvetését is.

Véleményem szerint ezért az elméleti szakembereknek a felelőssége abban áll, hogy el tudjuk mondani azokat a szakmai érveket, amelyeket a strasbourgi joggyakorlat és a jogállami büntetőjog felfogása diktál, oly módon, hogy az nem büntetőjogászok számára is érthető legyen: nem az életfogytig tartó szabadságvesztés eltörlése a cél, hanem a végrehajtás során alkalmazott felülvizsgálat rendszerének a finomhangolása szükséges. Ez utóbbival kapcsolatban pedig hangsúlyoznunk kell, hogy az eredményes és „szabadulást” eredményező feltételes szabadságra bocsátás csak lehetőség és nem kötelezően alkalmazandó „kedvezmény” az elítélt javára.

2. Magyar László Magyarország elleni ügye – háttér

Tekintettel arra, hogy a jelen tanulmány motivációját ez az ügy adta, a továbbiakban ennek elemzését helyezem előtérbe, egyidejűleg tárgyalva a másik három ítélet relevanciáját is.

A tényállás lényege szerint a kérelmező – akit e témában publikáló Karsai Dániel ügyvédi minőségében képviselt – Magyar László 1966-ban született, a 2002-es évben indult vele szemben büntetőeljárás. 2003-ban nyújtottak be ellene és 9 társa ellen vádiratot 3 rendbeli emberölés, 19 rendbeli rablás, 19 rendbeli személyi szabadság megsértése, 4 rendbeli testi sértés, 7 rendbeli magánlaksértés, valamint 3 rendbeli lopás miatt. Az ügyben a Debreceni Ítéltábla 2009. december 16-án hozott ítéletet, amelyben Magyar Lászlót életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélte, egyidejűleg a feltételes szabadságra bocsátását kizárta. A jogerős ítéletet az akkori Legfelsőbb Bíróság 2010. szeptember 28-ai határozatával helyben hagyta. Érdemes megjegyezni,

¹⁰ HAGYMÁSI Kornélia: Végtelen idő a rácsok mögött. *Börtönügyi Szemle*, 2009. 2. szám, 61.

hogy a kérelmező nem csupán az EJEE 3. cikke miatt kérte a magyar állam marasztalását, hanem az eljárás elhúzódása miatt az EJEE 6. cikke megsértésére tekintettel is.

A kérelmező álláspontja szerint a TÉSZ sem de iure, sem de facto nem csökkenthető a hatályos nemzeti szabályozás szerint. Ennek megfelelően nincsen mód arra, hogy bármilyen személyi változás, jó magaviselet esetén az elítélt életfogytig tartó szabadságvesztésének a felülvizsgálatára sor kerülhessen, holott a Vinter és mások ügyből ennek szükségessége olvasható ki. A kérelmező hangsúlyozta azt is, hogy az egyéni végrehajtási kegyelem alkalmazása előre nem látható, kiszámíthatatlan, ráadásul Magyarországon rendkívül csekély mértékben alkalmazott. (Erre egyébként Karsai Dániel JeMa tanulmányában is említést tesz, statisztikai táblába foglalva a 2002. és 2013. közötti döntéseket.¹¹) A kegyelmi kérvény elutasítása esetén sincs indokolási kötelezettség, továbbá miniszteri – így politikai – ellenjegyzéshez kötött. A csekély számú sikeres kegyelmi kérvényre tekintettel, álláspontja szerint nem lehet kimentés a magyar állam számára a 3. cikk sérelme alól a Köztársasági Elnök által gyakorolt kegyelem, mint a TÉSZ felülvizsgálatának az intézménye.

Ezen érvekkel szemben a Magyar Állam hangsúlyozta, hogy egyáltalán nem kizárt, hogy a kérelmező egy most még meg nem határozható időpontban, de a jövőben szabaduljon. Erre pedig a Köztársasági Elnök kegyelme nyújt lehetőséget, amelyet a nemzeti jog ismer. Ezen a ponton érdemes visszatekinteni az EJEB által is hivatkozott Kafkaris Ciprus elleni ügyre. Ebben az ügyben ugyanis az EJEB nem állapította meg a 3. cikk sérelmét a következő indokokra tekintettel: az EJEB hangsúlyozta, hogy önmagában az életfogytig tartó szabadságvesztés, mint szankció alkalmazása nem ellenkezik a 3. cikk rendelkezéseivel. Azonban a bíróság azt is elvi érveléssel mondta ki, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztés csökkentésének a lehetőségét az államnak biztosítania kell. Természetesen ez nem egyenlő azzal, hogy az elítéltet valóban szabadon kellene engedni, ugyanis szintén az EJEE alapján a tagállamnak az is kötelezettsége, hogy az állampolgárait lehetőségei szerint megvédje az életük ellen irányuló jogellenes támadásoktól. Ennek megfelelően a tagállam szabadon dönt arról, hogy milyen szabályrendszert alkot, azonban nem zárhatja ki az életfogytig tartó szabadságvesztés jövőbeni indokoltságának vizsgálatát.

A Kafkaris ügyben az EJEB elegendőnek találta de iure és de facto a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés idejének a mérséklésére, hogy a ciprusi legfőbb ügyész javaslatára a köztársasági elnök kegyelmet gyakorolhat. Az EJEB a döntést megelőzően ugyanis megvizsgálta Ciprus vonatkozásában a kegyelem alkalmazási gyakorlatát és szabályozásának részletességét. Azt állapította meg, hogy a ciprusi alkotmány, a büntető törvénykönyv és az 1996. évi büntetés-végrehajtási törvény kellően részletes szabályozást tartalmaz ahhoz, hogy az elítélt számára kiszámítható legyen, hogy mely feltételek esetén számíthat köztársasági elnöki kegyelemre. Vizsgálta azt is, hogy valóban megtörténik-e a kegyelem alkalmazása, és azt állapította meg, hogy például 1993 és 1997 között 9 életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt személyből kettő esetében a kegyelem megadásra került. Ezzel szemben Magyaror-

¹¹ KARSAI Dániel: Az Emberi Jogok Európai Bíróságának határozata a tényleges életfogytiglani szabadságvesztésről. *Jogesetek Magyarázata*, 2014/1. 76.

szágon – hivatkozva Karsai adataira – az összes kegyelmi döntések közül a sikeres kérelmek aránya 0,57 és 3,38 % között szóródott 2002 és 2013 között.

A fentiekből látható tehát, hogy önmagában a köztársasági elnöki kegyelem lehet érv a 3. cikk sérelmével szemben, amennyiben az kiszámítható, részletesen szabályozott és ténylegesen alkalmazott.

A Magyar Állam azonban nem csak a Kafkaris döntésben bízhatott, hanem a már hivatkozott Törköly Tibor Magyarország elleni ügy döntésében is. A tényállás lényege, hogy Törkölyt 2004-ben vették őrizetbe emberölés miatt, mert feleségét bántalmazta, majd három nappal később az erdőben megütötte, megrúgta, megkötözte és egy fára felakasztotta, száját szigetelőszalaggal beragasztotta és legalább kilenc készsúrással megölte. Cselekménye indítékául a szerelemfélést jelölte meg. 2005 évben a Szegedi Ítéletábla Törkölyt jogerősen életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélete és a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját 40 évben határozta meg. Törköly azzal támadta az EJEB előtt a jogerős ítéletet, hogy amikor szabadulhat, 75 éves lesz, azonban ezt az életkort a várható életkor statisztikai adatai szerint nem fogja megélni. Álláspontja szerint a feltételes szabadságra bocsátás intézménye számára formális csupán, a négy évtizednyi várakozással ugyanis lényegében elvonták tőle az életfogytig tartó szabadságvesztés időbeli csökkentésének a jövőbeli reményét, ezáltal tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre alakítva a büntetését.

Az EJEB meglehetősen rövid határozatában nem állapította meg az EJEE 3. cikkének megsértését. Arra az álláspontra helyezkedett ugyanis, hogy amennyiben de iure, de facto fennáll a végrehajtási idő csökkentésének a lehetősége, úgy az egyezményisértést nem lehet megállapítani, még abban az esetben sem, ha egyébként a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjára nem kerül sor, mert a hosszú idő elteltével az elítélt végül meghal. Az EJEB álláspontja szerint nem teszi „lecsökkenthetlenné” a szabadságvesztés idejét önmagában az a tény, hogy a kor, egészségi állapot szerint valószínűsíthető a szabadságvesztés élethosszig tartó letöltése.

Az EJEB érvelésének másik pillére – némileg disszonáns módon a későbbiekkel – az volt, hogy a kérelmező számára amúgy is lehetőségként állt rendelkezésre a köztársasági elnök általi kegyelem. Ebben az esetben azonban az EJEB nem vizsgálta ennek magyarországi gyakorlatát. A Törköly ítélet konklúziója tehát, hogy a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjának meghatározásával de iure önmagában eleget tett a Magyar Állam a 3. cikknek és azzal, hogy akár egy napra is megvan a remény arra, hogy a kérelmező szabaduljon, de facto is megfelel. Mindezen indokok alapján a Törköly ügyben az EJEB a kérelmet elutasította.

3. A döntés

A fentiekkel szemben Magyar ügyében az EJEB azzal állapította meg a 3. cikk megsértését, hogy a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés de iure és de facto is csökkenthetetlen, és ezért a 3. cikk rendelkezéseivel nem egyeztethető össze. Az EJEB ugyanis az ítélet 49. és 50. pontjaiban meghatározta, hogy mely feltételeket kell teljesítenie az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés szabályozásakor ahhoz, hogy a 3. cikk szellemiségével és gyakorlatával kompatibilis legyen:

Az első feltétel, hogy az elítélt számára biztosítva legyen annak a lehetősége, hogy idővel a tényleges életfogytiglani elítélését felülvizsgálják annak további fenntartása vagy megszüntetése érdekében. Természetesen az EJEB nem azt várja el, hogy a felülvizsgálat egyidejűleg az elítélt szabadon bocsátásához vezessen, ugyanis elismeri a tagállam azon – szintén az EJEE rendelkezéseiből eredő – kötelezettségét, hogy állampolgárait a lehetőségek szerint meg kell védenie a személy elleni erőszakos súlyos bűncselekményektől. Nyilvánvalóan ennek egyik módja, hogy a feltételes szabadságra sem alkalmas, személyében súlyosan veszélyes elítélteket nem engedi vissza a társadalomba. Az EJEB abban is szabadságot nyújt a tagállam számára, hogy mindezt milyen jogszabályi környezetben és milyen tartalommal határozza meg, mert nem kívánja a jogalkotás szuverenitását elvonni. Így az sem jelent problémát, ha a felülvizsgálatra hosszabb idő elteltével kerül sor, azonban ennek előre kiszámíthatónak, szabályozottnak kell lennie. Az EJEB elismeri, hogy a felülvizsgálat elvezethet oda, hogy az elítéltet a kiemelkedő társadalomra veszélyessége folytán nem helyezik feltételes szabadságra, és így valóban élethosszig tart a büntetése. Az EJEB tehát nem önmagában az élethosszig tartó végrehajtást tartja embertelen bánásmódnak, hanem a felülvizsgálat lehetőségének mérlegelés nélküli, örökre való elvonását.

A második feltétel, hogy a szabályozás egyértelműsítse a jogalkalmazó, de különösen az elítélt számára, hogy mely szabályok betartása esetén lesz lehetőség arra, hogy az elítélt kiérdemelhesse a feltételes szabadságra bocsátást. Ezzel a feltétellel válik tartalmivá a felülvizsgálat, hiszen így biztosítható, hogy nem egyszerű formális bírósági vagy hatósági procedúra a feltételes szabadságra bocsátás mérlegelése. Az EJEB elismeri annak lehetőségét, hogy az egyébként nagyon súlyos bűncselekményt elkövető személy a 20-30 éves végrehajtási idő alatt a személyiségében olyan szignifikáns módon változhat, hogy akár feltételes szabadságra is bocsátható. Az EJEB hangsúlyozta, hogy önmagában csakis a generális prevenció cél nem lehet alapja az életfogytig tartó szabadságvesztésnek. Ez az álláspont azért is érdekes és fontos, mert a TÉSЗ esetében a speciális prevenció célok közül a társadalomba való visszavezetés igénye értelmezhetetlenné válik, hiszen az intézménynek nyilvánvalóan az egyik legfőbb célja az elítélt társadalomtól való távoltartása, a személyében rejlő fenyegetettség kiiktatása. Szemléletes Garami Lajos megjegyzése, hogy a TÉSЗ lényegében a büntetés-végrehajtási rendszer alapvető célját kérdőjelezi meg, mivel a büntetés reszocializációs jellege teljes mértékben hiányzik, így minden csupán a fizikai fogvatartásra redukálódik.¹²

Ugyanakkor Antal Szilvia és Solt Ágnes kutatásából is az látható, hogy a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésüket töltő személyek között is felfedezhető a jövőbe vetett hit, mint önvédelmi és motivációs tényező.¹³ Kutatásuk során kimutatták, hogy az elítéltek igyekeznek védelmi stratégiákat kiépíteni, így foglalkozásokon

¹² GARAMI Lajos: Élő halottak? A tényleges életfogytiglani szabadságvesztés végrehajtásának fő problémái, *Börtönügyi Szemle*, 1999/2. 56.

¹³ ANTAL Szilvia – SOLT Ágnes: A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetésre ítélték longitudinális vizsgálata. *Börtönügyi szemle*, 2013/ 1. 65–70.

vesznek részt, fejlesztik magukat és stabil kapcsolattartásra törekednek, azaz igyekeznek fenntartani a reményt arra, hogy egyszer sorsuk megváltozhat. A túlélési stratégiák esetében a kutatók az ilyen elítéltet „küzdőnek” nevezik, akinek hite van a majdani szabadulásban, hosszú távú gondolkodás jellemzi és érdeklődő a külvilág felé. Ezen tényezők ismeretében érthetővé válik az EJEB álláspontja, hogy önmagában a ténylegesség képes kiirtani mindezen tényezőket egy emberi lényből, és ebben áll az embertelen bánásmód, így ez a magatartás a tagállam részéről nem egyeztethető össze a 3. cikk szellemiségével. A lényeg, hogy legyen meg az esély, hogy majdan egy bírói fórum, vagy más hatóság az előre meghatározott feltételrendszer alapján eldöntheti, hogy a fejlődés valós-e, vagy a társadalomtól való távotartás igénye prioritizált az elítélt személyében rejlő veszélyesség miatt.

4. A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésről, de lege ferenda

Úgy vélem, hogy a Magyar ügy ismeretében a jogalkotónak cselekvési kötelezettsége keletkezett. Nyilván attól nem kell tartani, hogy minden tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt az EJEB-hez fog fordulni, mivel bizonyosan kiestek a kérelmezés alaki feltételeiből. Az azonban várható, hogy a jövőbeni tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést elrendelő ítéletek eredményesen kerülhetnek megtámadásra az EJEB előtt. Mondhatjuk persze azt, hogy az EJEB határozata nem eredményezi az elítélt szabadon bocsátását, így lényegében csak erkölcsi győzelmet arat a kérelmező, azonban diszkvalifikálnunk sem szabad büntetőjogunkat a jogállami értékek őrzői közül.

A változtatás pedig meglehetősen egyszerűnek tűnik, ugyanis csupán a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kell megadni. Ennek feltételrendszerén lehet szigorítani, az idejét meg lehet emelni, az igény csupán az, hogy kiszámítható, előre meghatározott legyen. Vizsgálják meg a hatóságok, hogy változott-e az elítélt és mutatott-e olyan fejlődést, amely alkalmassá teheti a szabadulását.

Kérdés, hogy mikor legyen a felülvizsgálat, hiszen a kellően magas időtartamban való meghatározás kiüresítheti az intézményt. Ezen a ponton fontos kiemelni a Vinter Egyesült Királyság elleni ügyében hozott EJEB ítéletet, amely két nagyon fontos elemet tartalmaz. Egyfelől leszögezte, hogy a felülvizsgálatnak az elítéléstől számított 25 éven belül meg kell történnie, illetve ha van felülvizsgálat, akkor annak tartalmának kell lennie. A Vinter ügyben a 3. cikk sérelmét többek között az okozta, hogy a felülvizsgálat során a büntetés fenntartásának indoka a megtorlás és elrettenés volt, nem pedig a személyiségben rejlő változások elégséges vagy elégtelen mértéke. Erre mutat rá Lévy Miklós,¹⁴ amikor kiemeli, hogy a 3. cikk sérelmét jelenti a legitím büntetéstani alap, amelyhez így kapcsolódik de facto a mérséklés lehetőségének elvetése. Fontos megjegyezni azonban, hogy a Törköly ügy ismeretében nem mondhatjuk azt, hogy a 25 év köbe van vésvé, hiszen a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjának 40 évben való meghatározása önmagában nem eredmé-

¹⁴ LÉVAY Miklós: Az Emberi Jogok Európai Bírósága a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésről. *Jogesetek Magyarázata*, 2012/3. 76.

nyezett egyezményértést. Ugyanakkor Nagy Ferenc idézett tanulmányából az is látható, hogy a tagállamok jelentős részében szintén a 25 éves felülvizsgálati időpont a leggyakoribb.

Semmi akadályát nem látom tehát annak, hogy a jogalkotó a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját a jelenlegi időhossz számítási szabályok szerint állapítsa meg, de egyidejűleg szigorúbb, teljesíthető paramétereket határozzon meg a feltételes szabadságra bocsátás elrendeléséhez. Belátható, hogy amennyiben a feltételeket az elítélt nem teljesíti, úgy esetében a társadalom védelmének kötelezettsége előbbre való lesz a 3. cikkben biztosított jogokkal szemben, így az elítélt alapvetően csak magát hibáztathatja. Abban az esetben viszont, ha a bíró vagy más hatóság a személyiség megváltozásának olyan fokát észleli, hogy az az elítélt társadalomra veszélyességét már csekélylé tesz, úgy esetében a feltételes szabadságra bocsátás ugyanazt a kockázatot rejti csupán, mint akinek a feltételes szabadságra bocsátását a perbíróság az ítéletében szabta ki. Lehet, hogy ritka példa lesz, de az EJEB szerint ezt az esélyt minden személynek meg kell adni.

2014 szeptemberében rendezte meg a Jogtudományi Intézet és az Országos Kriminológiai Társaság azt a konferenciát, amelyen az életfogytig tartó szabadságvesztés témakörében Gellér Balázs tanszékvezető úr tartott előadást. Az előadásra reagálva Tóth Mihály professzor úr élt azzal a felvetéssel, amely az életfogytig tartó szabadságvesztés jelenlegi tényleges és általános (nem tényleges) jellege közötti kettőséget megszüntetné, és csupán határozatlan tartamú szabadságvesztés és életfogytig tartó szabadságvesztés között differenciálna.¹⁵ Előbbi esetében a feltételes szabadság 20 és 35 között lenne indokolt, míg az utóbbi esetében 40 év elteltével kerülhetne sor speciális felülvizsgálatra, amely eltérő szempontrendszerű, mint a jelenlegi feltételes szabadságra bocsátás. A javaslat mindenképp megfontolandó és egyben konform mind a nemzeti büntetőpolitikai célokkal, mind pedig eleget tesz nemzetközi kötelezettségeinknek is.

---

¹⁵ <http://jog.tk.mta.hu/blog/2014/09/életfogytiglan>